Vehkapuntarin taistelu 21.3.1918

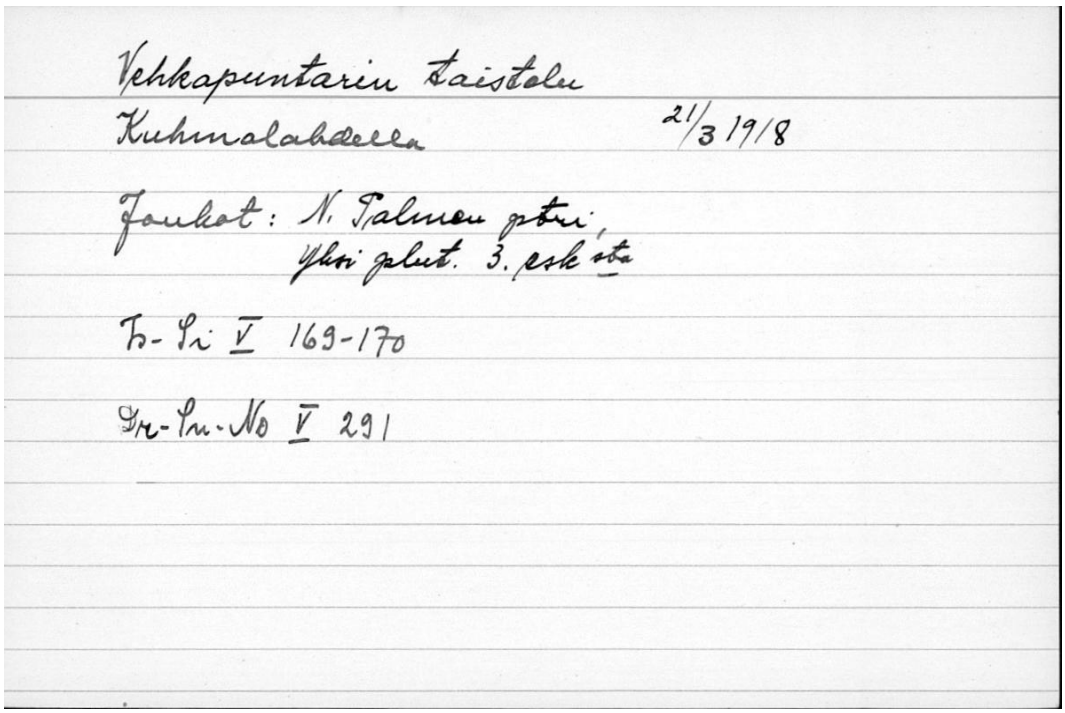
Vehkapuntarin taistelu
Kuhmalahdella 21/3 1918
Joukot: N. Palmen pstri,
yksi plut. 3. esk sta
Ts-Si V 169-170
Dr-Sn-No V 291

[354]

Valkoisten lumipukuisten suksimiesten liikuskelu yöaikaan partioretkillä oli suureksi kauhuksi punaisille, jotka eivät enää viimeisten viikkojen kuluessa uskaltaneet hämärän aikana liikkua majoituspaikastaan mihinkään. Tämä heidän pimeänpelkonsa oli niin suuri, että "mustaan kirjaan" merkityt vangittaviksi tuomitut pitäjäläiset, jotka henkensä säilyttääkseen olivat pakotetut päivisin piileskelemään saloilla ja metsätorpissa, aivan rauhallisesti saivat viettää yönsä kotonaan aina päivänkoittoon asti, tarvitsematta pelätä, että heitä vähääkään olisi häiritty punaisten taholta.[355]

Punaiset työnsivät Pohjassa olleita joukkojaan vähitellen länteen päin. Vehkajärvelle oli 21. päivä sijoitettuna enää 150-200 punaista kahden konekiväärin kera, Pohjassa pienempi osasto ja Vehkapuntarissa arviolta noin 300 miestä tykin ja konekivääri kera. Näitä joukkoja täydennettiin sittemmin taistelun kuluessa.[356] Punaisten päävoimat sanottiin siirretyn Päinennisvuorelle (oik. Paimenusvuorelle), missä heillä piti olla 400-500 miestä ynnä kaksi tykkiä.[357]

Tiedusteluilla oli saatu selville, että vihollisella oli esikunta sekä jalkaväkeä ja tykistöä Vehkapuntarissa, jota siis oli tykistöllä pommitettava. Maaliskuun 21. päivänä majuri Ahrenberg lähetti patterin (**N. Palme**) á 2 tykkiä sekä yhden plutoonan 3. eskadroonasta Vehkapuntaria vastapäätä olevalle sahalle (joissain lähteissä Kärjen talon eteläpuolelle jäälle).[358]

Puoli yhden aikaan iltapäivällä valkoisten patteri alkoi tulittaa Eräjärveltä Kärjen talon eteläpuolelta käsin Vehkapuntaria, suojaten Tervaniemeen tehtävää hyökkäystä. Tuleen vastasi kaksi punaisten

[354] Internet: Kansallisarkisto – Sisällissodan taistelupaikkakortisto http://wiki.narc.fi/portti/images/2/2c/Va_ve.pdf
[355] Raitio 1996, 297
[356] Raitio 1996, 297, Donner et al. 1925, 290
[357] Donner et al. 1925, 290
[358] Ignatius et al. 1924, 169

tykkiä ammuskellen epätarkasti sinne päin. Tykistöjen välinen kaksintaistelu ei kuitenkaan johtanut mihinkään tulokseen. Tämä sitoi kuitenkin punaisten joukkoja, niin etteivät he päässeet osallistumaan Tervaniemessä käytyyn taisteluun, jonne majuri Ahrenberg oli lähettänyt Kortelahden kautta pataljoonan yhden rakuunaeskadroonan ja yhden tykin kera.[359]

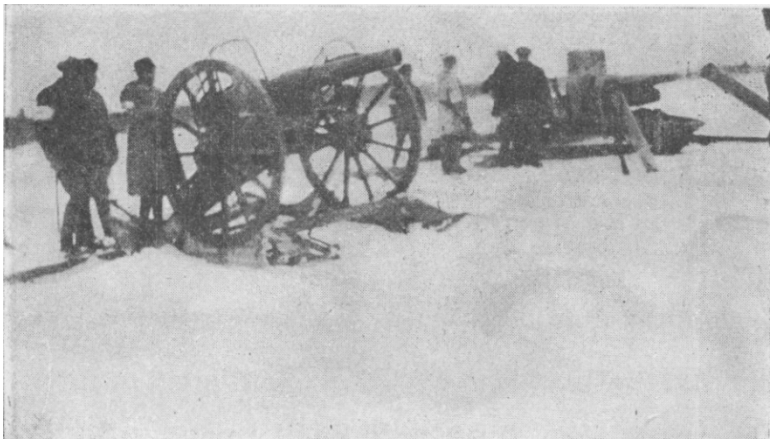

Kuva 13. Nils Palmen patteri Vehkapuntarin taistelussa 21.3. Kuva teoksessa on peilikuva (negatiivi kääntynyt), koska valkoiset käsivarsinauhat ovat oikeassa olkavarressa eikä vasemmassa.[360]

Rakuunat ja jalkaväkipataljoona ryhtyivät ratsumestari **Blomqvistin** johdolla hyökkäykseen, mutta pääsivät aluksi etenemään vain jonkun satakunnan askelta. Sillä aikaa siirrettiin patteri ja yksi joukkue Pohjaa vastaan, jota kohti ratsumestari **Lindh**, vallattuaan Kuhmalahden kirkonkylän, oli rientänyt.[361]

Kuva 14. Eskadroona Uudenmaan rakuunoita Vehkapuntarissa.[362]

[359] Raitio 1996, 297 sekä Donner et al. 1925, 291
[360] Donner et al. 1925, 292 sekä Ignatius et al. 1924, 170 (tässä teoksessa kuva on oikeinpäin)
[361] Ignatius et al. 1924, 170
[362] Donnern et al. 1925, 291

Kuhmalahden kirkonkylän valtaus 21.3.1918

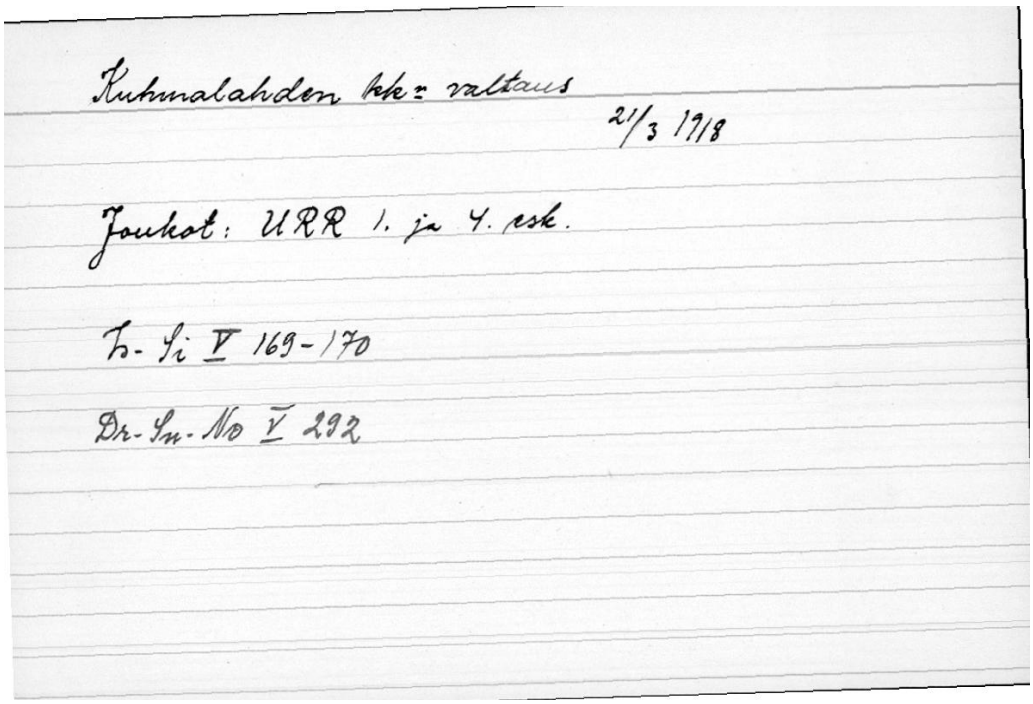
Kuhmalahden kk:n valtaus
21/3 1918
Joukot: URR 1. ja 4. esk.
Ts-Si V 169-170
Dr-Sn-No V 292

[363]

Taistelujen lähetessä siviiliväestö piiloutui perunakuoppiin, sekä pakeni mahdollisuuksien mukaan erämaataloihin ja metsätorppiin piiloon. Tällaisia pakopaikkoja oli Pennon kylällä Kulmalan pirtti ja Vehkapuntarin Vedentaustan puoleisessa osassa Sällin talo, josta moni kuitenkin jatkoi matkaa kylän takamaalle, lähes tiettömän taipaleen takana olevaan Lautasillan taloon. Tervaniemen suunnalla oli pakopaikkana noin viiden kilometrin päässä kylästä takamaalla sijainnut Hallin torppa. Myös syrjäisessä Latamäen torpassa oltiin paossa. Pajulan suunnalla pakopaikkana oli Vuorenkulma. Jo ennen taisteluita siviileitä oli paennut valkoisten puolelle Kuhmoisiin, ja menipä joku Pälkäneelle asti.[364]

Uudenmaan II pataljoona näyttää vartioineen lähinnä Vehkapuntarin - Pohjan linjaa, kun taas Kuhmalahden kirkolla ja Sahalahdella näyttää majailleen osia entisistä Vehkajärven joukoista. Kuhmalahden kirkonkylässä oli jo aamulla 21.3. syntynyt huhu perääntymiskäskystä Hämeenlinnan suuntaan.[365] Osa punaisista jäi asemiin Ison-Pennon aukean syrjään, takamaan reunaan, pidättelemään mahdollisesti uudelleen saapuvia valkoisia.[366]

Maaliskuun 21. päivän aamuna majuri Ahrenberg lähetti 4. eskadroonan (Lindhin) ja 1. eskadroonan (Ljungbergin) jään yli Kuhmalahden kautta vihollisen vasenta sivustaa vastaan. Kuhmalahden kirkolle edenneelle valkoisten etujoukolle saapui näin Längelmäveden jään kautta täydennykseksi kaksi valkoista eskadroonaa.[367]

---

[363] Internet: Kansallisarkisto – Sisällissodan taistelupaikkakortisto http://wiki.narc.fi/portti/images/d/d5/Ko_kö.pdf
[364] Raitio 1996, 297
[365] Lappalainen 1981/II, 129
[366] Raitio 1996, 299
[367] Lappalainen 1981/II, 129

Maaliskuun 21. päivänä oli jo aamusta alkaen kuulunut ankaraa ammuntaa ja punaisten kesken oli koko päivän levotonta liikehtimistä. Kello yhden tienoissa soitettiin Kuhmalahdelta Luopioisiin ja ilmoitettiin että punaisten päällikkö on kadonnut. Tampereelta pyydettiin apujoukkoja, joita saapuikin.[368]

Kuhmalahden vallattuaan Lindh oli nyt taistelussa eräässä etelään päin viettävässä rinteessä. Mutta ennen pitkää hän ilmoitti, että hänen oikeata sivustaansa vastaan oli hyökännyt n. 300 miehen suuruinen vihollisjoukko Sahalahden puolelta. Ne olivat apujoukkoja, joita Kuhmalahden punainen esikunta oli pyytänyt ja saanut Tampereelta.[369]

Majuri Ahrenberg lähetti silloin yhden joukkueen, 2 kevyttä konekivääriä ja 20 suksimiestä tekemään hyökkäyksen vihollisen oikeata sivustaa vastaan. Tämä toimenpide pelasti aseman, sillä osa vihollisista jätti heti ketjunsa ja yksi tykki vaikeni. Eri tahoilta voivat nyt ketjut helpommin edetä, ja n. klo 23 illalla ne olivat Pohjankylässä. Ratsumestari Lindh oli myös torjunut vihollisen hyökkäyksen Sahalahden taholta.[370]

Uudenmaan Ratsuväkirykmentin IV:n eskadroonan kuulunut nimeltä tuntematon korpraali muistelee etenemistään Kivisalmesta kohti kirkon kylää ennen valkoisten lisäjoukkojen saapumista 20. ja 21. päivien välisenä yönä seuraavasti:

“Olin siinä joukossa kärkimiehenä. Hevoset jätimme vähän matkaa kylästä metsikön suojaan, samaten pääjoukon, ja kolme poikaa -poikaa todella, sillä kaksi meistä oli alle 20 vuotiaita - ajoimme kärkenä kylään ja kohtasimme kestikievarin portin kohdalla hevosen rekineen ja useampia punakaartilaisia siinä, jotka kiireen vilkkaa käänsivät ympäri ja painoivat Sahalahdelle päin meidän paukuttaessamme jäähyväisiä heidän peräänsä. Lähetimme sanan pääjoukolle.

Saimme lisää miehiä ja harvassa ketjussa menimme läpi kylän talo talolta, löytämättä ainoatakaan elävää olentoa, paitsi karjaa navetoissa. Muistan vain, että siellä erään talon pöydällä, ikkunasta katsoen, oli saavi maitoa täynnä, jota olisimme mielellämme juoneet, jos isäntäväki olisi ollut antamassa. Mutta ovet olivat lukossa ja ketjumme komennettiin eteenpäin. Saimme kylän verrattain helposti haltuumme, muuta illalla sitten vasta alkoi kiirastuli.

Sain taasen kunnian jäädä siihen viisitoistamiehiseen jälkijoukkoon, jonka tuli ottaa vastaan Sahalahdelta päin hyökkäävät rosvot. Pääjoukko aijottiin siirtää hieman sivummalle suojaan. - Ketju vietiin ohi kirkon vähäistä harjannetta myöten Luopioisten suunnalle. Minä sain paikan erään pienen asunnon pihalla, jonka asuinrakennuksen päädyllä oli suuri kivi, melkein yhtä suuri kuin itse rakennuskin. Navetta oli myös siinä kiven vieressä.

Pääsimme parhaiksi osoitetulle paikalle - hevosemme jätimme kellotapulin luo - kun punaiset alkoivat ampua vastapäätä olevasta metsiköstä.

Sitä iltaa en koskaan eläissäni unohda! Taistelua kesti muutaman tunnin. “[371]

[368] Raitio 1996, 299
[369] Ignatius et al. 1924, 170
[370] Ignatius et al. 1924, 170
[371] Raitio 1996, 299

Tervaniemen taistelu 21.3.1918

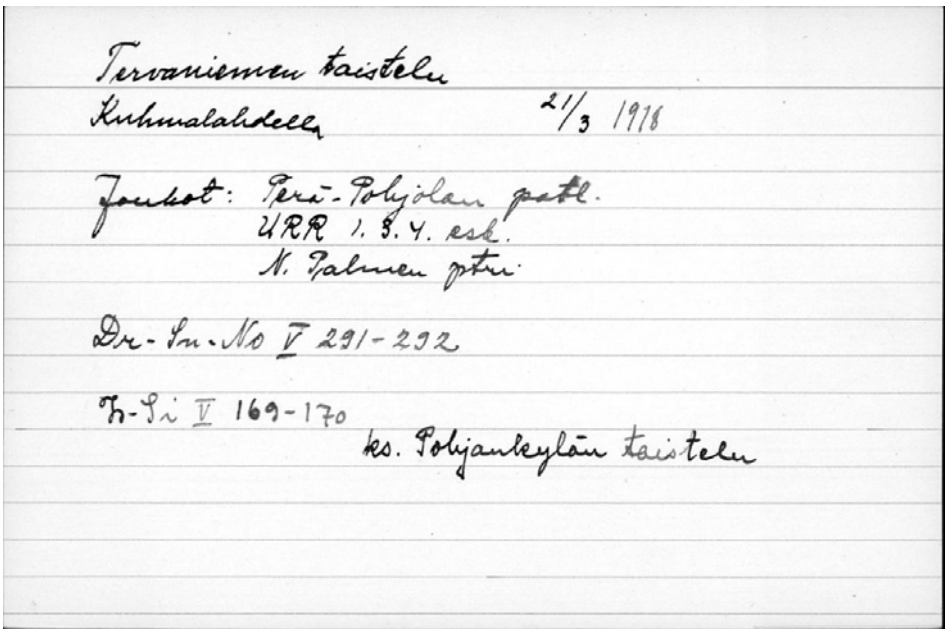
Tervaniemen taistelu
Kuhmalahdella 21/3 1918
Joukot: Perä-Pohjolan patl.
URR 1. 3. 4. esk.
N. Palmen ptri.
Dr-Sn-No V 291-292
Tr-Si V 169-170
ks. Pohjankylän taistelu

372

Valkoinen Perä-Pohjolan pataljoona lähti yhden rakuunaeskadroonan ja yhden tykin kera etenemään Kortelahdelta klo 11 ja ennätti Tervaniemeen jokseenkin samaan aikaan kuin Palmen tykistö alkoi toimia Kärjen taholla. Punaisilla oli siellä hallussaan edulliset asemat laajoine ampuma-aloineen, joten hyökkäävän jalkaväen oli vaikeata saada suojaa edetessään. Vaikkakin mukana oleva tykki avusti hyökkäystä ansiokkaalla tavalla ja samoin päivemmällä koko patteri, voivat peräpohjalaiset vain hyvin hitaasti voittaa maastoa. Myöskin vihollisella oli alusta alkaen tykkejä puolellaan, käyttipä se kaasupommejakin, josta kylmän sään vallitessa ei kuitenkaan ollut tarkoitettua tulosta.[373]

Mutta mitä pitemmälle päivä kului, sitä selvemmäksi kuitenkin osoittautui, etteivät hyökkäysjoukot pystyisi omine apuineen murtamaan itselleen tietä kannaksen läpi – vastassa oleva vihollinen oli liiaksi voimakas ja taktilliset seikat epäsuotuisat. Tämän vaikutelman painostamana, ja ennen kuin Lindhin saartoliikkeen tehoa oli päästy tuntemaan, Ahrenberg sitten illalla lähetti pessimistisen tiedotuksensa. Ilta oli jo käynyt pimeäksi, kun lehti viimein kääntyi. Lindh oli, häädettyään vihollisen edeltään, päässyt pureutumaan kiinni Kuhmalahteen, ja pelkkä näiden kahden eskadroonan moraalinen painostus punaisten puolustusjoukkojen sivustaan riitti murtamaan vastustajan puolustustarmon.[374]

Ahrenbergin tiedotuksessa kerrottiin taistelun kulusta seuraavasti: *"Kello 18 oli tilanteemme mitä uhatuin. Olimme silloin ennättäneet keskelle Tervaniemen aukeata ja jalkaväkemme, jota oli vain 180 miestä, rupesi tekemään takaperoa. Silloin osoittautui Kuhmalahdelle tehdyn liikkeen vaikutus. Vihollisen vastarinta laimentui ja klo 21 oli se jo täydessä paossa Sahalahdelle päin."*[375]

---

[372] Internet: Kansallisarkisto – Sisällissodan taistelupaikkakortisto http://wiki.narc.fi/portti/images/1/1b/T.pdf
[373] Donner et al. 1925, 291-292
[374] Donner et al. 1925, 292
[375] Donner et al. 1925,, 292

Valkoisten tappiot olivat vain yksi kuollut ja seitsemän haavoittunutta. Joukot majoittuvat yöksi Tervaniemeen ja Vehkapuntariin, missä heille jäi suuret punaisten jälkeensä jättämät muonavarat ja yksi heidän tykeistään ilman ammuksia sekä 10 laatikkoa kivääripanoksia.[376]

Ilkassa oli kirjoitus nimeämättömän Uudenmaan Rakuunarykmentin 4. eskadroonan miehen muisteloista:

Aamulla jälleen matkaan. Olimme saaneet yöntietämään tovereiksemme kolmannen eskatroonan. Ja niin ajoimme taistelulinjassa pitkin Mallasveden laajaa jääkenttää Kuhmalahdelle päin. Patrullit edellä, sillä nyt olimme jouduttaneet taasen vihollisen eräitä joukkoastoja. Kolmas eskatroona oli yöllä pistäytynyt jo sielläpäin. Merkkinä siitä oli tienvarrella useampia kaatuneita punaisia. Tuntia ennen tuloamme oli kylästä lähtenyt viimeiset punaiset. — Meidän oli vaikea saada mitään tietoja, sillä saatavilla olevat ihmiset eivät uskoneet meitä valkosiksi. Toiset peläten punasten kostoa, jos ne jälleen valtaan pääsisivät, pysyivät tietämättöminä. Kuhmalahden kirkonkylässä ampuivat punaset etujoukkojamme. Eskadroonat jalkautettiin, kuularuiskumme läksi mukaan ja niin menimme ketjussa talo talolta läpi koko kirkonkylän tapaamatta ainoatakaan ihmista. Sillä punaset olivat lähteneet pakoon, ainakin toistaiseksi ja muut ihmiset niinikään, joko taistelun pelosta tai siitä että punaset jokapaikassa olivat pelottaneet heitä meidän julmuuksillamme.

Otettuamme kylän haltuumme, keksimme vihollisen n. 2 km. päässä Luopioisiin menevällä tiellä. Vaihdettiin laukauksia. Ja he osottautuivat pakoon lähteneiksi. Kuten todella olivat menneetkin ja niin kiireesti, että lakkinsa olivat jättäneet ja mahtavan tykin. Paon kiireellisyyden lopullisesti oli aiheuttanut, kuten huomisin saimme kuulla, toista tietä tulevat jalkajoukot. —

Kun kello 5 aikaan aloimme Kuhmalahden kirkonkylässä tuntea asemamme varmaksi, saimme viestin, että Sahalahdelle paenneet n. 400 punasta on kiertämässä taaksemme. Edessä olivat ne Luopioisten punaset, n. 300. He aikoivat saartaa meidät. Mutta Luopioisten punasille tuli sellainen lähtö kuin jo kerroin, josta emme kuitenkaan onnistuneet saamaan heti tietoa.

Eskadroonat sellaisen ylivoiman alta peräytettiin suojaan. Mutta 15 miestä komennettiin jälkijoukkona suojaamaan pääjoukkoa. Tuskin olimme saaneet ketjumme hyviin asemiin, kun Sahalahdelta tulevat punaset alkoivat ampua. Sillä kohdalla, jossa allekirjoittanut sattui olemaan oli aukeana vajaan 50—75 mt. ja punasilla suojaa päästä siihen saakka. Punaset ampuivat paikkaa siirtämättä enemmän siitä, kaksi meistä ampui vuoroon eri paikasta ettei punaset niinkään helposti voineet keksiä meitä. Mutta niin kiivaasti jokainen ampui ja latasi, että viimein tarvitsi kinnas kädessä käsitellä kuumennutta kivääriä. Kiireessään ampuivat hyökkäävät n. 400 punasta ainakin 5—8 mt. yli muutamia harhakuulia lukuunottamatta, jotka sattuivat kiviin ja maahan.

Ampumisen kuluessa palasivat pääjoukot takaisin ja kello 11 yöllä lopettivat punaset paukkeensa. Olimme maanneet ketjussa siis kuusi tuntia. Kastuneet ensin ja sitten jäätyneet. Vaatteet nimittäin. Meillä kaatui yksi hevonen. Punasia saamamme vangin kertoman mukaan oli kaatunut kuusi. Mutta meidän täytyikin etsiä maalia aina siitä, mistä näimme tulta syöksevän.[377]

[376] Donner et al. 1925, 292
[377] Ilkka nro 38, s. 4, 5.4.1918

Pohjan II taistelu 21.3.1918

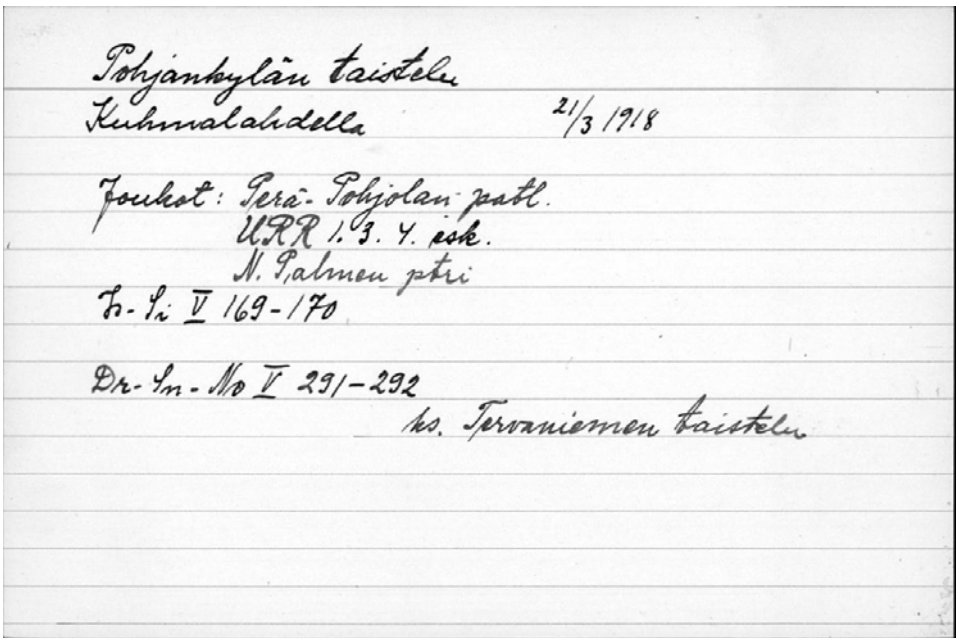
Pohjankylän taistelu
Kuhmalahdella 21/3 1918
Joukot: Perä-Pohjolan patl.
URR 1. 3. 4. esk.
N. Palmen ptri
Ts-Si V 169-170
Dr-Sn-No V 291-292
ks. Tervaniemen taistelu

378

Pohjan kylää, johon nyt hyökkäyksen tuli tapahtua, olivat muut joukot jo sitä ennen yrittäneet vallata, siinä kuitenkaan onnistumatta. Sen edessä oli n. 2 km leveä aukea maasto, jonka yli pyrkiessä oli aina saatu vakavia tappioita. Tämän tähden päätti valkoisten majuri Ahrenberg tehdä sivusta-hyökkäyksen Kuhmalahden kautta, samalla kuin suoritettiin valerintamahyökkäys Pohjaa vastaan.[379]

Pohjaa vastaan marssi ratsumestari Blomqvist mukanaan konekiväärikomppania, kaksi plutoonaa 3. eskadroonasta ja jalkaväkipataljoona (vajaa 100 miestä) sekä 1 tykki. Majuri Ahrenberg itse seurasi mainittua Palmen patteria.[380]

Eri tahoilta edenneet ketjut olivat n. klo 23 illalla Pohjan kylässä.[381]

Todennäköisesti juuri tämä aiheutti punaisten Uudenmaan pataljoonan irrottautumisen kohti Luopioista. Rautajärven kartanossa majaillut punaisten esikunta jo valmisteli 21. päivän iltapäivällä peräytymistä. Sairaanhoitajat pakenivat neljän aikaan iltapäivällä ja esikunta läksi pois klo 20:n aikaan. Puolen tunnin perästä pakenivat punaiset tätä kautta täydessä sekasorrossa rintamalta, ja pakoa jatkui aamupuolelle saakka huutojen ja kirousten täyttäessä ilman.[382] Pataljoonan peräytymistä jatkui edelleen Hauholle, Parolaan ja Hämeenlinnaan ja sieltä kotiin. Vasta Parolassa pataljoona kohtasi ensimmäisen punaisen vartion. Kuhmalahdelle jäi *"lahtareille saaliiksi yksi tykki ja muutama kuularuisku."*[383]

---

[378] Internet: Kansallisarkisto – Sisällissodan taistelupaikkakortisto http://wiki.narc.fi/portti/images/5/5f/Po_pö.pdf
[379] Ignatius et al. 1924, 169
[380] Ignatius et al. 1924, 169
[381] Ignatius et al. 1924, 170
[382] Raitio 1996, 300 sekä Ignatius et al. 1924, 170
[383] Tiede ja Ase 1952, 64

Maaliskuun 22 p:nä aamulla saapuivat majuri Ahrenberg rakuunoineen ja kapteeni Heikinheimon peräpohjalaiset Luopioisiin, jossa he eivät tavanneet lainkaan vastarintaa. Täältä läksivät sen jälkeen Perä-Pohjolan pataljoona Pälkäneelle ja rakuunarykmentin 3. eskadroona Toijalaa kohti räjäyttääkseen siellä olevan rautatiesillan.[384]

Liite 3:2 Alarintamien johto Läntisen rintaman Hämeen alue ennen rintaman murtumista

Murole
E. Koski Murole
31.1.—9.2.

Kuru
A. Stolbov Ven.
vänr. S
9.2.—15.3.
E:n kokoonpanosta ei tietoa, todenn. pääll. muod. E

Pohjanmaan rata
V. Sammalisto Tampere maalari
31.1.—1.2.
A. Stolbov Ven.
vänr. S
1.2.—7.2.
Volosanov Ven.
kapt. S
7.2.—?
E. Karjalainen Riihim.
10.2.—14.3.
6-mieh. pääll. muod. E
19.2.—
TehtävänjakoE muodostumassa 5.3.—
Rintamanosilla tiheää johtajien vaihtumista ks. taistelukuvaukset
A. Dufva Pietari
15.3.—17.3.

Virtain suunta
Surmelev Ven.
ups. S
7.2.—9.2.
J. Eslin Hyvink.
43 v. V Au
8.3.—16.3.
Pääll. muod. E

Ruoveden suunta
Smirnov Ven.
vänr. S
n. 15.2.—16.3.

Muroleen suunta
Surmelev Ven.
ups. S
9.2.—12.2. kaat.
Zorin Ven.
vänr. S
n. 6.3.—19.3.

Länkipohja
K. Virtanen Hämeenl.
14.2.—n. 20.2.
V. Hurri Kerava
30 v. maalari R
n. 20.2.—12.3. haav.
E:n kokoonpanosta ja Hurrin seuraajasta ei tietoa

Kuhmalahti
K. Estlin Valkeak.
39 v. sekatyöm. V
23.2.—26.2.
L. Grönroos Viiala
27 v. sekatyöm. S
n. 28.2.—10.3.
V. A. Kreander Vihti
42 v. kaupp. kirvesm.
V Au
14.3.—20.3.
E:n kokoonpanosta ei tietoa

Riihimäki reservi
E. Kronqvist Riihim.
45 v. maalari V Au
—3.3.—22.4.

Kuva 15. Punaisten alarintamien johto Hämeen alueella.[385]

Kiireisestä lähdöstä huolimatta piti myös elintarpeita saada mukaan. Torppari Kalle Peltonen ryhtyi vielä teurastamaan Isossa-Pennossa paria ryöstettyä lehmää ennen lähtöä. Luullen paikalle saapuvia joukkoja punaisiksi hän alkoi leuhkia miten paljon oli tehnyt punaisille palveluksia ja että kaksi hänen poikaansakin oli punakaartissa. Seurauksena oli välitön rangaistus. Peltonen teloitettiin sotarosvona paikalle saapuneen joukon päällikön käskystä.[386]

Salmelan punainen esikunta määräsi rintaman muonitussuunnitelmassa nopeasti kokoamaan elintarvikelautakunnista välittämättä ylijäämäviljat Kangasalta, Pälkäneeltä, Sahalahdelta, Kuhmalahdelta, Luopioisista ja Padasjoelta, jotka esikunnan käsityksen mukaan olivat vaarassa joutua vihollisen käsiin. Suurin osa vietiin Valkeakoskelle.[387]

Kuhmalahden valtauksen 21.3. edeltä S.E. Salmisella on mielenkiintoinen kertomus:

”Saapuessani kotiini maaliskuun puolivälissä seurassani oli kaksi punaisiin lukeutuvaa elintarvikelauta-kunnan jäsentä. Havaitsin pihamaalla kahdeksan ratsua. Kun punaiset eivät olleet

[384] Ignatius et al. 1924, 170
[385] Lappalainen 1981/I, 278
[386] Raitio 1996, 299-300
[387] Ignatius et al. 1924, 168

tähän asti ratsain liikkuneet, välähti mielessä, että onko talossa valkoisia. Vahtina toimiva mies lähestyi kivääri käsivarrella. Hänellä oli punaiset merkit, mutta valkoinen nenäliina oli sitaistu ranteen ympäri. Katse oli merkitsevä. Se puhui selvää kieltä. Yksi ainoa sana: "tiedustelumatkalla" kuiskattuna näytti selvittävän kaikki. Mutta tultuani tupaan näin joukon johtajan ja punaisiin lukeutuvan nahkuri Syrjäsen tervehtivän toisiaan tuttavallisesti. Olinko sittenkin erehtynyt? Olivatko ratsastajat punaisia ja punaisten asioilla? Punaisten merkkejä miehillä oli mielestäni liiemmaksi. Yhdellä oli päällään ryssän sinelli (sinelli = sotilaan päällystakki). Miehet olivat hiljaisia, miltei alakuloisia. Äskeinen iloisin katsein vastaani tullut vahtimies näytti nyt välttelevältä ja surulliselta. Joukon johtaja vain oli puhelias, keskustellen ja kysellen Syrjäseltä ja talon väeltä. Ennusteli punaisten pikaista voittoa jne. samalla tiedusteli, mitä läsnäolevat näistä asioista arvelisivat. Toisinaan lausui vähän epäilyksiäänkin näin "toivomansa" voiton mahdollisuuksista. Pian kuitenkin ratsut lähtivät.

Heidän poistuttuaan Syrjänen lausui nähtävällä levottomuudella epäilyksensä näiden miesten tarkoituksista.

Kysyttyäni, kuka hänen tuntemansa joukkueen johtaja oli, vastasi Syrjänen hänen olleen erään musiikkimiehen Hämeenlinnasta. Nuorina olivat kumpikin olleet samassa laulukuorossa. Nimeä hän ei sanonut.

Ratsastajat olivat sittenkin valkoisten lähettämiä tiedustelijoita. Tieto tästä loi toivoa alakuloisiin mieliin. Tiettävästi he pääsivät onnellisesti takaisin punaisten rintaman läpi."[388]

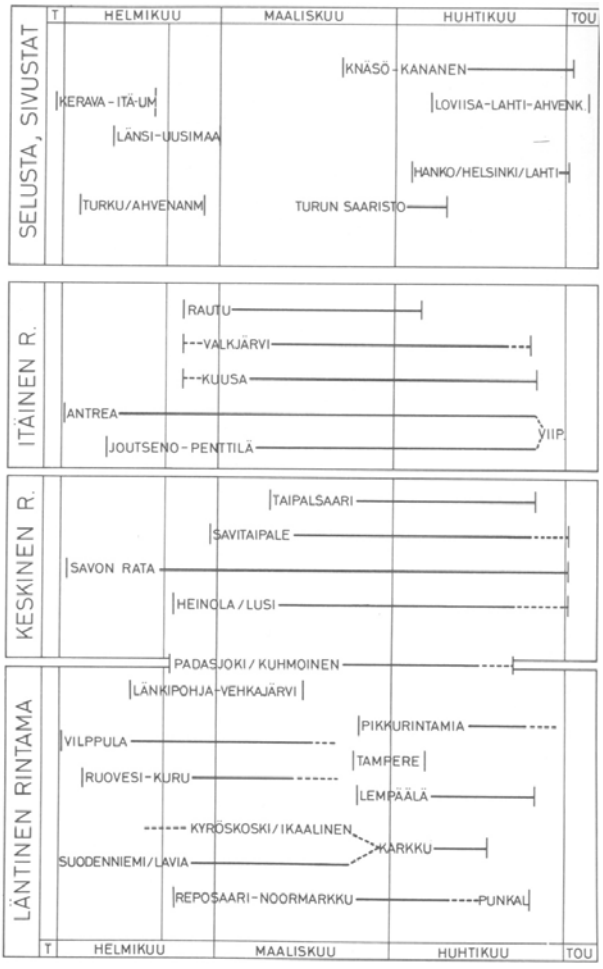

Kuva 16. Kun punaisten rintamien ajallinen kehitys esitetään graafisesti, käy selvästi ilmi, kuinka merkittävä helmikuun 20. päivän vaiheilla alkanut hyökkäysjakso oli rintamien synnylle.[389]

[388] Lahtinen 2001, 16
[389] Lappalainen 1981/I, 149

Kuhmalahti vapaaksi

Majuri Gaston Ahrenbergin johtamat Uudenmaan rakuunat vapauttivat 21.3.1918 Kuhmalahden punaisista. He menettivät kaatuneena närpiöläisen Karl Birger Rothin. Punaisten puolelta mainitaan kuusi kaatunutta, joista toinen Kivisalmissa kaatuneista oli nainen.[390]

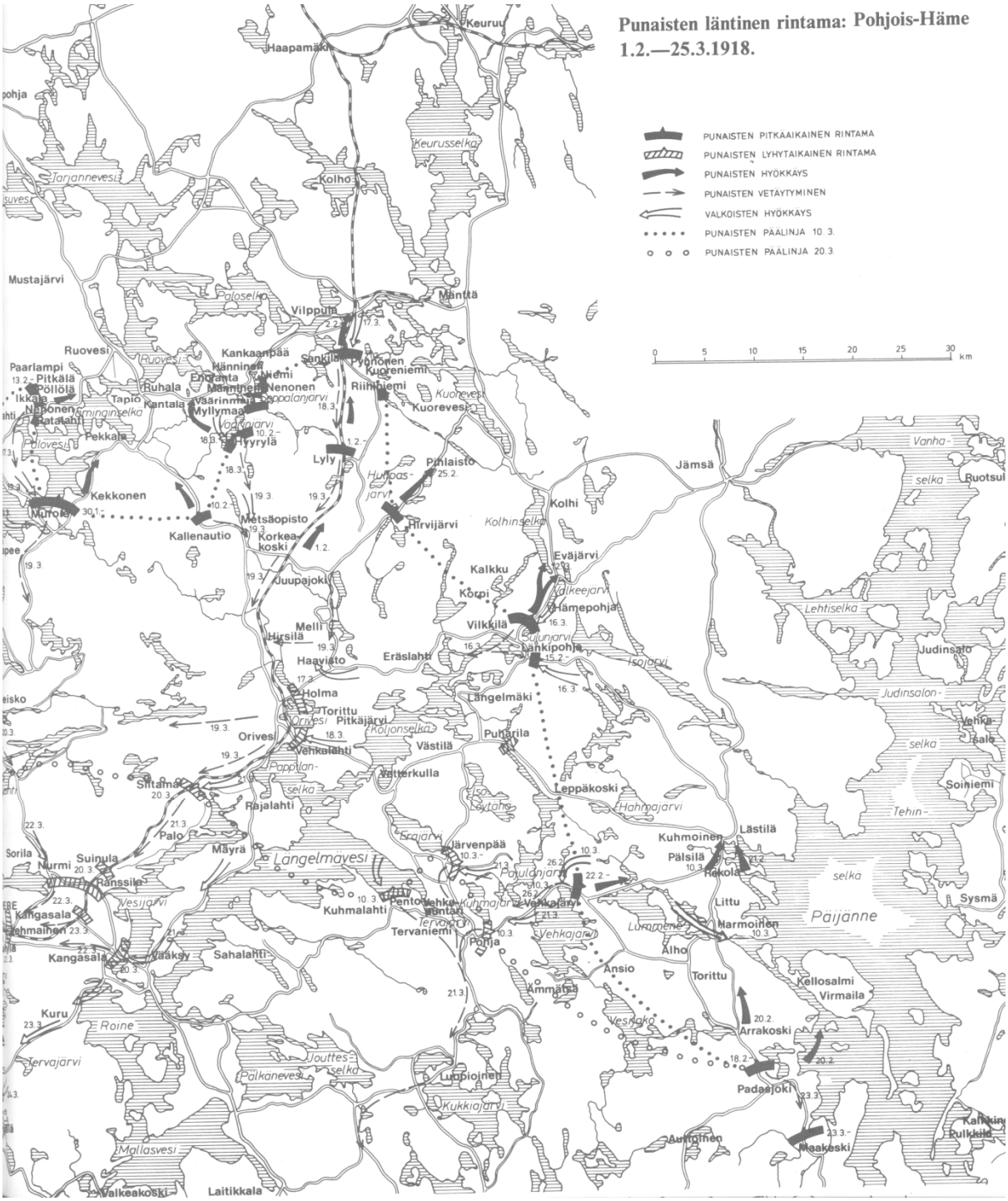

Kuva 17.[391]

[390] Lahtinen 2001, 20
[391] Lappalainen 1981/I, 308-309

…

Punaisten Padasjoen puolustus torjui 21.3. Kalmin pataljoonan kahdella komppanialla Kuhmoisista suorittaman saarrostavan valtausyrityksen. Kalm vetäytyi Arrakosken-Kellosalmen linjalle ja häiritsi lähivuorokausien aikana partiotoiminnalla ja propagandalehtisillä Padasjoen miehitystä. Punaiset siirtyivät illalla 23.3. väsymyksen ja huhujen vuoksi Maakeskeen, jonka maasto vähäteisenä oli helpompi puolustaa. Valkoiset miehittivät Padasjoen kahta päivää myöhemmin sekä työnsivät etuvartionsa Nyystölään ja Evon suunnalle Auttoisiin. Punaisten puolustusasemat jäivät tämän jälkeen kolmeksi viikoksi Maakesken - Ison Evon linjalle. Ensiksi mainitussa oli Lahden rykmentin neljä komppaniaa E. Järvisen komennossa, viimeksi mainitussa hämeenlinnalainen pataljoonan-päällikkö Vihtori Tamminen aluksi vain 2½ komppanian kanssa. Tampereen johto totesi jo 22.3. kyvyttömyytensä vaikuttaa enää Päijänteen suunnan tapahtumiin, ja Tuomas Hyrskymurto varoitti puhelinsanomalla Helsingin yleisesikuntaa Padasjoelta Hämeenlinnaan kohdistuvasta uhasta.[392]

Pälkäneellä olivat punaiset joukot olleet pitkiä aikoja kokoontuneet Onkkaalaan, josta ne kävivät retkeilemässä Kuhmalahdelle, Vehkajärvelle, Längelmäelle ja Kuhmoisiin. Maaliskuun 23. päivänä punaiset kehottivat kaikkia asukkaita lähtemään pois sillä verukkeella, että kylä joutuisi taistelupaikaksi. Mielessä heillä kuitenkin oli kylän ryöstäminen putipuhtaaksi. Mutta vielä saman päivän iltapäivällä kävi pikipäin viisi Uudenmaan rakuunaa kylässä, josta he punaisten ampuessa heitä palasivat entisille asemilleen.[393]

[392] Lappalainen 1981/II, 130
[393] Ignatius et al. 1924, 168